

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СТРУЧНИ ЛИСТ ЗА СВЕ ПОЛИЦИЈСКЕ РАДЊЕ

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут недељно. По потреби биће ванредних бројева. Претплата се шаље уредништву у Београду „Краљев трг“ до Управе града Београда, а у унутрашњости код овлашћених скуљача или на пошти. Цена је листу: селима, које улазе у састав општине а која је већ претплаћена, чиновницима, учитељима, званичницима, општинским писарима и осталим званичницима у опште годишње 12, полугодишње 6 динара. Гостионичарима и механијима из унутрашњости годишње 16, полугодишње 8 динара. Жандармима годишње 8, полугодишње 5 динара, ну ови се по овој цени могу претплатити само преко својих командира полицијских односно пограничних одреда. Надештима у опште 20 динара на годину. За иностранство: годишње 24, полугодишње 15 динара. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи не враћају се.

КОСТА Д. ЈЕЗДИЋ

НАЧЕЛНИК ПОЛИЦИЈСКОГ ОДЕЉЕЊА МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

Они читаоци наши, који нису упознати са јавним и стручним радом Господина Јездића, не могу га ни из ових редова довољно познати, пошто простор нашега листа не допушта да о свима појединостима исцрпно говоримо.

Правни факултет свршио је Г. Јездић на нашој Великој Школи 1874. г. У државну службу ступио је први пут 1 августа 1874. као практикант београд. варошког суда. Затим, 10. октобра исте године, по положеном испиту, постављен је за

учитеља цртања и краснописа шабачке полугимназије. Први указ добио је 29. септембра 1879 године, када је постављен био за писара III. кл. шабачког окр. суда; затим је поступно авансовао, добијао редовним путем класу по класу, као писар; па као секретар судски, док није указом од 24 априла 1884. г. постављен за судију пожаревачког окружног суда. Под 30 јулом 1887 год. отпуштен је из службе, по својој молби, и постао јавни правозаступник за окр. пожаревачки. Септембра 1892 враћен је у државну службу, за начелника IV. кл. окр. пожаревачког; марта 1893 за инспектора III кл. у министарству унутрашњих дела, а 3 априла исте године отпуштен је из ове службе, опет по својој молби, и, после месец два, постављен је за јавног правозаступника за варош Београд. У 1894 години, а по трећи пут, г. Јездић је ушао у чиновнички ред, у коме се и данас налази; прво, месеца маја као државни правобранитељ и управитељ државних добара III кл. а у септембру исте године у истом звању II класе. У полацијску струку преведен је понова указом од 4. децембра 1897, као начелник I кл. округа пожаревачког, одатле опет указом од 22 августа прошле 1899. за инспектора министарства, и најзад, указом од 20. новембра пр. год. за начелника полицијског одељења I класе. Као окружни старешина Г. Јездић је увек умео са пуно полицијске вештине сваку ствар да изведе на миран начин, а да буде и строго законски и да задовољи и пријатеље и противнике. Важио је свуда а и сада важи као човек некористољубив и чистих руку, зато је увек готов да заштити сваког поштеног чиновника. Г. Јездић је био и Краљив посланик, на народној скупштини у години 1895, 1896 и 1897 за време владе, Г. Николе Христића. Г. Стојана Новаковића и Г. Ђоке Симића.

Његово Величанство Краљ одликовао је Господина Јездића овим орденима: 1., 22 фебруара 1894 — као београдског адвоката — орденом Таковског Крста IV степена. 2., на дан открића споменика Великом Милошу у Пожаревцу, кад је Господин Јездић, као председник овога одбора, држао врло леп и значајан говор*) пред спомеником, Његово Величанство Краљ Александар, благоволео је одмах после говора, сам из Своје руке подарити му орден „Белог Орла“ V степ. и 4., медаљу

Милоша Великог, — Сем овога, Г. Јездић је одликован од „Српског Друштва Црвеног Крста“ његовим одличјем за заслуге које има за то хумано Друштво.

Да изнесемо, са колико способности и правничког знања располаже Г. Јездић, ни уколико није довољно да кажемо: он је свршио правни факултет на нашој Великој Школи, јер, на жалост, и у нас има приличан број људи, о којима се може рећи само толико, да су свршили Велику Школу и да у рукама имају сведоцбу.

Господин Јездић, о коме смо овде по нашем постављеном задатку, казали реч-две, да изнесемо, његово шкоровање и службовање, спада у ред оних учених људи своје струке, који су врло потребни и корисни, и Отаџбини и друштву.

У потврду овога да не изнесемо ништа друго, да се не позивамо на многобројне његове политичке чланке и правничке расправе, што их је његово перо по разним стручним часописима и политичким листовима, дало, а што пружа најбољу сведоцбу његова образовања и спреме, — већ да се само позовемо на мишљење о њему његових некадањих политичких противника. Они су, по самој природи, најмање имали разлога, да хвале Г. Јездића, па ипак, 1886 године, када је Г. Јездић штампао своје отворено писмо тадањем уреднику пожаревачког правничког листа „Право“, тадањи „Одјек“ политички лист и орган противничке партије, посветио је целу једну страну томе писму изражавајући се са пуно хвале о томе раду, хвалећи му лепоту мисли и стила и називајући га као дело родољубља.

*) Тај је говор одштампан у „Српским Новинама“ и другим престоичким листовима и учинио је одличан утисак на све који су га чули или прочитали.

Г. Јездић и сада ради на полицијско-правној литератури. Као што смо већ објавили нашим читаоцима, ми ћемо кроз кратко време његове радове доносити у нашем листу.

АЛКОХОЛИЗАМ И ЗЛОЧИН

Као што смо још у почетку нагласили, социологија има највећу заслугу у напретку науке у опште, па је и њена заслуга вођење рационалне статистике. Статистика је највећа помоћница друштвених наука. Па тако је вођење рационалне статистике допринело, да се испитају узроци разним врстама злочина.

Прави доказ, да је алкохолизам узрок многим врстама злочина, налазимо у криминалној статистици.

Др. *Кроне*, шеф једног одељења у министарству унутрашњих дела у Берлину, у једном свом предавању од 1883. г. вели: „Од свих злочина противу тела и живота, све лаке и тешке повреде тела, скоро све повреде тела из нехата, убиства без предумишљаја и нехатна убиства, са малим изузецима, потичу услед дејства алкохола. Што се тиче злочина противу имаовине, они потичу услед моменталне или трајне материјалне нужде. Али ова је нужда у 80% случајева изазвана кривоцом самога учиниоца кривичнога дела. Узрок овој нужди скоро је увек алкохол. Скоро свима злочинима противу морала узрок је алкохол.“ *Кроне* тврди да је 70% свих злочина у опште у каузалној вези са алкохомом. Он то тврди на основу свога 20-то годишњег искуства.

*Мазоен*¹⁾ је у новије доба покушавао да на основу акта и исказа осуђених изведе закључак о утицају алкохолизма на чињење злочинних дела. Ево његових резултата.

I. Таблица

Осуђеници главног казненог завода у Левену	Укупно	Јесу ли за време вршења злочина били у напитом стању?			Јесу ли осуђени били хронични пијанци или не?		
		Јесу	Нису	Није познато	Јесу	Нису	Није познато
Број осуђеника од 1874 до 1895 год.	2826	344	1701	781	1157	1431	238
Број осуђеника на смрт од 1872—1895 г.	218	38	50	130	121	81	16
Број осуђеника на доживотну робију од 1872 до 1895 г.	235	53	77	105	118	98	19

Бројеви предње таблице веома су драгоцени и поучни за оцену каузалитета између алкохолизма и злочина. Пре свега предње нам цифре показују, да је код великог броја злочинаца немогуће поуздано утврдити, да ли су кривично дело извршили у напитом стању или не. Ово је немогуће тачно утврдити с тога, што се у овом случају не може ослонити на исказ злочинца већ и с тога, што би се сваки од њих радо закљонио за пијанство, које би према приликама могло искључити или смањити казну. Сем тога пијанство је немогуће констатовати и с тога, што се кривци веома ретко хватају на самоме делу, те да се може констатовати њихово трезвено или напито стање. С тога ову страну питања нећемо за сада ни узимати строго у оцену.

Но шта видимо с друге стране као утврђен факт? Видимо да је од 2826 укупно осуђених, без обзира на категорију кривица, скоро половина њих пијанаца из навике или хроничних алкохолиста. Од 218 на смрт осуђених више од половине, а исто тако и од 235 на робију осуђених такође више од половине њих хронични је пијанац.

Да ли већ и ове саме цифре не говоре у прилог тврђењу да је алкохолизам један од узрока злочина. А када се још узме у обзир, да су предње цифре изнеле само проценат пијанства код злочинаца у опште, без обзира на њихове категорије, онда је свакојако неоспоран факт, да је пијанство не само једна особина злочинаца, већ да је оно и узрок самоме злочину.

¹⁾ Communication relative à l'alcoolisme dans ces rapports avec la criminalité 1896.

Ми ћемо мало доцније изнети доказе, да је алкохолизам непосредни узрок извесној врсти кривичних дела, а за сада ћемо се позабавити још мало општим статистичким подацима о злочинцима и пијанству.

Веома су интересни податци, које је прикупио лекар казнионице *д-р А. Бџер*¹⁾. Он је прикупио податке из великог броја разних казненних завода и завода за поправку, па је нашао, да су од целокупног броја (30.041) мушких злочинаца 43,9% пијанци, а од 2796 женских 18,1% одатих пијанству.

Податци Бџерови у следећој статистичкој таблици говоре јасније, те их с тога износимо.

II. Таблица

Казнени заводи	Број осуђених	Пијанци						Врсте пијанаца			
		Света	%	нередовни	%	хронични	%	нередовни	%	хронични	%
Робијашница	19534	8817	45,1	4606	23,6	4211	21,5	4606	52,2	4211	47,8
Завод за издржавање затвора	8067	3324	41,2	2465	30,5	859	10,7	2465	70,4	859	26,0
Завод за поправку	2443	1058	43,3	—	—	1058	43,3	—	—	—	—

Предњи податци показују нам да је међу осуђеницима највећи број оних, који се с времена на време опијају, дакле нередовних пијанаца. Разлика у проценту између нередовних и хроничних пијанаца пада нарочито у очи код оних, који се осуђују на затвор. Ова разлика може се објаснити тиме, што се на затвор осуђују по правилу они, који учине какво преступно дело, дакле они, који се не одају редовно пијанству, наклањени су мање опасним кривичним делима од оних, који су редовно огрезли у пијанству. Хроничан алкохолизам води дегенерисању појединих органа, а нарочито мозга, услед чега наступа и морална пропаст таквога пијанца. Појам о племенитоме, лепом и узвишеном сасма недостаје хроничном пијанцу. Отуда је и проценат хроничних алкохолиста много већи (47,8%) код тежих злочинаца, т. ј. код осуђених на робију, но код обичнијих преступника (26%), јер у акутном пијанству може и сасвим частан и моралан човек учинити какав преступ противу општега реда и поретка. Да је морално пропадање много веће код хроничних пијанаца, но код редовних, види се и отуда, што је веома велики проценат тих вечитих пијанаца код оних, који се шаљу у заводе за поправку. Њихов проценат износи по Бџеровим подацима 43,3%, а тамо се шаљу обично скитнице и просјаци.

Већ и из ових општих података о пијанству и злочину изилази несумњиво, да је пијанство један од великих узрока злочину у опште. Но ми држимо, да је колико интересно толико и поучно, да изнесемо податке из којих ће се видети, који су злочини непосредна последица пијанства, те ће се на тај начин видети и то, колика опасност прети друштву од алкохолизма.

Из следеће таблице видеће се који злочини стоје у најтешњој вези са пијанством.

III. Таблица

Кривична дела	Укупно	Нередовни пијанци		Хронични пијанци	
		Број	%	Број	%
Повреда тела	351	180	51,3	11	3,1
Противстајања власти	429	300	70,1	22	5,1
Нарушавање мира у туђем дому	217	120	55,2	3	1,3
Повреда туђих ствари	78	43	55,1	4	5,1
Преступи против морала	44	29	66,0	4	9,0
Крађа	1467	243	16,5	90	6,0
Утаја	260	49	18,8	11	4,2

¹⁾ Der Alkoholismus, seine Verbreitung und seine Wirkung auf den individuellen und sozialen Organismus. Berlin 1878.

Податци предње таблице износе нам пред очи у главном два факта. Један од тих факата је тај, да акутно пијанство изазива деликте, који су скоичани са суровошћу и напрасним физичким нападима. Ово без сумње долази отуда, што акутно тровање алкохолом, код оних, који на то тровање нису редовном употребом навикнути, изазива већу реакцију на надражај с поља, те су с тога и наклоњенији ексцесивним испадима по они, којима је услед хроничног алкохолизма физичка снага већ опала, те је и реакција с тога већ много слабија, јер су и сами живци отупели и олабавили. Други факт, који много пада у очи, тај је, да је веома слаб проценат пијанаца код оних, који се одају деликтима противу својине, као што су крађа и утаја. Овоме не може бити други узрок до тај, што се за вршење оваквих кривичних дела изискује нарочита присебност, размисљање и пажљивост, што је код пијанаца обично сасвим искључено. Па и овај мали проценат пијанаца, који се налази међу крадљивцима и онима, који врше утаје, може се објаснити тиме, што се они решавају на ова дела из узрока, да би набавили новаца ради задовољења своје страсти — пијанства.

И на овоме месту морамо напоменути, да ови податци о пијанству нису апсолутно тачни, и да је њихова тачност приближна. Но свакако овим податцима несумњиво се доказује, да је пијанство један од моћних узрока злочину и да има злочина, који свој постанак имају да захвале готово искључиво пијанству.

(Наставиће се).

ПОСТАНАК ЈЕДНЕ ПАРНИЦЕ, ПРЕСУДА И ИЗВРШЕЊЕ ЊЕНО*)

„На гријеха
Грјех се рађа.“

Ми ћемо се у послу, који смо овде себи за задатак поставили, држати природног тока, са изнимком тим, што ћемо, као пролог, испричати постанак једне шаљиве руске строфе.

Пушкин, велики песник руски, још у раној младости својој, показиваше да је љубимац Муза, — права поетска душа у пуном смислу те речи.

Једног дана, пре више деценија, бејаше Пушкин, као студент, на часу поезије. Час беше намењен вежбању студената у поетским саставима. Избор беше слободан, и као предмете напомену професор: Сунце, Месец, Звезде, Пролеће, Љубав, Отаџбину и т. д.

Сви се студенти дадоше на посао, али Пушкин беше први готов, јер тој поетској души, као харфи Еоловој, тако рећи и не требаше никаква времена, ни за избор предмета, ни за састав, но једино за механички рад око стаљања на папир. Предаде свој рад професору на оцену. Професор га читаше и два и три пута. А Пушкин уживаше читајући са лица професорова његово велико задовољство.

Међу тим стизаше радови и многих других студената.

Професор их читаше и цењаше, а Пушкин посматраше разне изразе лица његова.

На једном се сети Пушкин својих суседних другова, који се тискаху око њега, као кокоши око петла на седалу. Прво се окрену свом другу с лева. То беше даровит математичар и обожаватељ Астрономије, али не и поетска душа, те с тога се и не могаше маћи од Сунца. Беше већ подоста написао о Сунцу, али ничега поетског, већ опис Сунца, површину његову, одстојање од осталих планета, и т. д. — сама цифра и Астрономија. — Пушкин му не могаде помоћи, јер се сасвим примакло време за предају радова, и окрете се на десно. Ту беше потомак неких Грузинских Књажева, према коме као да је и природа сматрала да се потпуно одужила тиме, што га је метнула у породицу, која му даје право да рече: „Но, ја — Књаз!“ И он се није могао отргнути од Сунца, те тако срећно и без труда прегурити бригу о избору предмета за свој састав, јер беше написао и један стих томе „цару природе“, али даље ни маћи. На опомену Пушкинову да је крајње време за пре-

дају радова, да треба да пише и даље, он одговори: Кад бих знао шта ћу!... Пушкин прочита тај стих и на своје велико чудо виде да овај не зна ни откуд сунце излази ни куд за-лази, јер беше написао:

„Се грядетъ съ заката царь природы“,*)

Пушкин се понуди да му помогне, и овај то жељно прими; час беше на измаку, и Пушкин му додаци још два стиха:

„Изученны народы не знаютъ что дѣлать,
Ложитесь спать, или вставать“**)

То потписа књажевски потомак и тај свој рад последњи предаде професору; а кад дође на ред да се и овај рад прегледа, професор развуче уста, затресе главом и изговори протегнуто:

Пушкин, Пушкин!

* * *

Да би се лакше схватило и разумело ово о чему смо намерни да пишемо, сматрамо да је потребно изложити кратак — летимичан — преглед догађаја и околности из ранијих времена, из којих се изродио спор, расправљен пресудом о којој ће овде бити реч.

Ваљда још при крају друге или у почетку треће четвртине овог — XIX — века, један одличан Србин — грађанин српски — заснује породицу вођевином из једног такође одличног српског дома, који, по судбини српској, не беше на територији ослобођених српских земаља. Као одличан патриота српски бранио је он име српско целог свог века, и пером, и новчаним жртвама, и свима силама које му беху на расположењу, па је тај свој рад напослетку и крунисао на последњем часу свом, оставив доста знамениту тековину своју на добротворне цели своје драге отаџбине.

Дом његове тазбине пређе у руке његовог милог шуре, човека образованог, тада доста имућног и врло угледног, који такође беше патриота — Србин, и ако не беше и грађанин српски као становник на територији која беше изван границе српске државе. То је овог младог патриоту некло, па отуда, а ваљда и утицајем свога милог зета, он се реши, да се присаједини колу слободних Срба. У том циљу ожени се Српкињом из слободне Србије, кћерју једне од најугледнијих породица српских, отпочне радове око набавке земљишта, на коме ће развити модерну агрикултуру и економију у великом размеру. Жељено земљиште нађе и купи. Ну при преносу тог земљишта, у VII. деценији овог века, појави се сметња, јер он не беше своју имаовину у иностранству распродао и у српско грађанство прешао, а тада грађани страних држава не могаху по нашим законима имати непокретних добара у српској држави.

Да се ова привремена сметња отклони, мили зет позајми своје име своје милом шури. Ну тада се појави и друга једна сметња. Имање то беше купљено са дугом продавчевим; поверилац а и продавац не могаху допустити пренос имања на зета, а да за тај дуг остане одговоран само шура, који и ако беше господар тог купљеног земљишта de facto, не беше и de iure, јер тапија оглашаваше за господара зета а не шуру. И ова се сметња отклони; написа се једно писмено под насловом „облигација“, којом се прима дужност исплате овога дуга продавчевог његовом повериоцу. То писмено потписа с једне стране испод текста и датума шура, а испод њега сведок Н. Н.; а с друге стране потписа добри зет, који као господар pro forma увођаше свога шуру — фактичког господара — у уживање купљеног добра, час као закупца, час као свог настојника, који и отпоче рад за који требаше поред набављеног земљишта још и знатан капитал уложити за побољшавање земљишта, подизање зграда, набавку реквизита и стоке за рад и приплод, исплату радне снаге, издржавање своје са породицом и т. д.

Па и у овој невољи ко ће милом шури да помогне? Онет његов добри зет, нешто својим сопственим, а нешто по споразуму на то имање позајмљеним новцем. Међу тим експлоатација тог земљишта, нешто елементарним недаћама а нешто

*) Доскорашњи положај писца као судије Касационог Суда и његова призната правничка спрема стављају нам у дужност да дамо места овом чланку, занимљивом по чудном лутању кроз које је пролазило суђење спора о коме је горе реч, а у којој се ствари имала, како се види, учешћа и полицијска власт, извршујући пресуду. Ур.

*) Ево иде са запада цар природе.

**) Зачуђени народи не знају шта им ваља радити:
Да л' да лежу и спавају, да ли да устају!

и излишним трошковима, не могаше ни близу да покрива трошкове око тога. А за амортизацију уложеног капитала не оставља ништа. Једино што се исплати од свега тога, беше исплата напред поменутог дуга од куповине земље. Услед ових неуспеха, земљиште подивља, изгуби своју плодност, зграде опадеше, реквизите се поабаше, стоке несташе и т. д. Наста крах, а оста потреба за живот и издржање породице.

Добри зет чињаше своју сродничку дужност, докле налажаше да треба да је чини. Па како све има свога краја, то и овом добротинству зетовом дође крај. Услед тога добри зет изгуби свој епитет „добри“ код свог милог шуре, који му већ не беше тако мио као пређе. Шура ваљда по пословици: „нужда закон мења“, напусти негда тако поносити свој карактер, сматрајући да му зет чини неправду, што му и даље не помаже, а особито, обрван бригом за опстанак своје породице, кад му зет умре и своју заоставштину завешта на добротворне цели. Па, сматрајући ваљда да је наредба његовог зета у поменутом завештању погрешна, с тога што се његово потпомажу они, који су завештаоцу удаљенији, а не његова породица, а немогући легалним путем то исправити, одлучи се да користи својој породици прибави преносом на другог поменутог писмена — „облигације“. Па да би се осујетила и компензација његових другова зету, он учини пренос на једну личност, за коју је, према њеном занимању, било врло сумњиво да ли је могла бити пријемник, те ова понова пренесе то право на жену шурову.

То је верна слика свега оног, што је претходило спору који је расправљен пресудом о којој ћемо даље писати.

Да пређемо сад на сам спор. На основу ове и овакве „облигације“ пријемница исте подигне тужбу против масе умрлог Н. Н. тражећи да јој иста плати у тој „облигацији“ изложену суму са уговореним 6% интересом. Ну како је ова „облигација“ тако стара да, и према ниској стоци од 6%, сума нагомиланог интереса до дана тужбе премаша куд и камо главну суму „облигациону“, то је и тужбом тражење тог интереса до тужбе сведено на суму равну главној, „облигационој“ суми, а од дана тужбе поново 6% интерес на целу тражбу.

Првостепени суд одбије тужитељку пресудом својом, коју по незадовољству тужитељке одобри и Апелациони Суд.

Тужена страна могла је спокојно очекивати да ова пресуда прође и ревизију Касационог Суда, те да извршном постане.

(Свршиће се).

ОПАСАН ДРУГ

кривична приповетка

Б. К. М.

(наставак)

- Није ни то рђаво, вели Петар.
- Него добри човече, ти би могао учинити мене још једну љубав?
- Какву? упитаће Петар.
- Зашто путујеш сад? продужи Марко. Сад је велика жега а прашина по друму голема. Тешко је путовати и људима а камо-ли стоци. Него остани ти данас овде, док и ја површим нека моја посла, па довече, по ладовини, повези и мене па да идемо заједно. Тако је и боље.
- Добро, одговори Петар. Пристајем.
- Дакле, чекаћеш ме?
- До пред мрак.
- А где си на квартиру? запита га Марко.
- Код „Усташа“.
- Е лепо. О заласку сунчеву ето мене тамо, вели Марко.
- Је ли сигурно?
- Сигурно.
- И расташе се.

Петар оде да доврши што је још имао послова а Марко управи ход право у начелство да и он за себе узме пасош до Београда.

*

Сунце беше на заходу, кад се Петар и Марко кренуше из Шапца, оним истим путем, којим су пре неколико дана дошли у Шабац.

Иза врелога дана вече је било пријатно. Вечерњи поветарац харлијао је несташно. Милина је било путовати.

— Па ти си се већ запандурио, рече Петар Марку, видећи му за појасом пиштољ.

— Ама слудовах, одговори овај збуњено. Купио сам га, знаш, требао би ми као пандуру. Али готово попициманио сам се. Бог зна хоће ли ме капетан примити и хоће ли бити празних места... Најбоље ће бити, велим, да опет у Дебрц идем, докле и тамо не буду попуњена наша места. Идем тамо па — врат у јарам... Писаћу ујаку да види хоће ли ме капетан примити, па ако ми ујак јави, лако ћу онда отићи тамо.

— Како хоћеш, одговори Петар...

Мрак беше пао, али месец при дну обзорја осветљавао је васиону да је се лепо видело.

Петар и Марко ћеретали су о које чему, а вредни вранчић у колима одмицао је напред. Нису ни опазили, како беху брзо допутовали на домак „Сокине“ механе.

Ту се од главнога друма дели пут за Дебрц.

Марко скочи с кола, опрости се са Петром, и пошто му заблагодари на љубави и учињеној му доброту, отиде путем за Дебрц. Петар пак продужи до механе, где остаде неко кратко време, да се коњ одмори.

Механа је била пуна сељака, као кошница чела. То је било доба, кад су сеоске механе вазда биле пуне, и у којима се, у свако доба, на тенане, претресали сви државни послови, почев од берлинског уговора, па до „пречишћавања чиновништва“, који посао први пут тада беше проглашен за државну потребу првога реда.

Ушав у механу Петар седе у један угао. С пажњом је слушао завршетак беседе једнога сеоског Демонстена са испалим перчином кроз фес, који доказиваше: да са господом за цело треба учинити крај, пречистити их, и на њихова места довести људе из народа, те да овај народ једаред одахне.

Механија приђе Петру, те се, као са својим познаником, упита за здравље. Поред другог разговора, Петар му је испричао у разговору: како је напустио службу у пошти дебрчкој и сад путује за Београд да отпочне пиљарски рад. Каза му како је и Марко Н., поштоноша, напустио службу у пошти кад и он, па се опет вратио у Дебрц, али му, случајно, не каза да су заједно путовали до близу механе.

После краткога одмарања Петар је продужио пут...

Међутим, Марко није отишао за Дебрц, као што је казао.

Кад је Петар одмакао од онога места, где је Марко синао са кола, Марко је пошао по беспућу и обичав механу изишао опет на друм да ту сачека Петра.

На једно три километра испод „Сокине“ механе, Петар стиже једнога путника.

Познавши у њему Марка, он се веома изненадио.

— Откуда ти опет? питао га је Петар.

— Тако ми светог Петра ја сам ти сад исто као без главе. Не знам куд ћу ни што ћу, одговори Марко... Отоич бејах се решио да идем у Дебрц и пошао сам. Али уз пут помислим, шта ће ми сад рећи тамо: „Нема умешено па обешено. Није те нико неће. Само је вође мјесто за тебе.“ Нећу да ми то реку. Имам ли ја леђа, има доста самара и изван Дебрца. Идем ипак на Уб. Ако ме капетан не прими одмах у пандуре, ја ћу за време остати код ујака.

— Право имаш, рече Петар одобравајући. — Ајде седај. Марко седе.

А да је који мало час могао посматрати Марка кад је на друму очекивао да Петар прође и видети шта се у његовим мислима кува; да је који гледао како он мери одстојање од дрвета иза кога је у заседи био, до друма; како је у десној руци стезао пиштољ, — знао би пред коликом је опасношћу био живот сиротога Петра.

Петар то није видео а претварање Марково није му дало да у његову покварену и неваљалу душу загледа...

Јесте ли путовали које летње ноћи овим крајем?

Нисте. А да јесте имали би једну више допста пријатну успомену.

Дневна жега уступила је место пријатној ладовини. С леве стране пирка ветрић са Саве, проносећи мирис скоро покошене траве са сремске равни. Са свију страна ори се песма славуја, који се, рекао би, надмећу, који ће боље отпевати и дуже издржати у песми. По неки ђук само поквари ову хар-

монију песме и мириса својим рапавим гласом, или лет дивљих пловака зафијуче више главе, просецајући ваздух. И десно и лево, према ведроми небу, гледате високе лужњаке или цевове са сувим овршинама, како се понајлак нињају, покретани ноћним поветарцем. Гледате све то, а сав вас осваја, док најзад, опијени мирисом а занесени песмом, не паднете потпуно у наручја Морфеју.

И Марко је ћутао. Само, он није осећао красоту ове ноћи, ни благодет расхлађујућег ветра. Крупан зној беше га свега облио.

Није осећао мирис. Није чуо песму. Он се беше занео у мислима.

Још у Дебrcу он се решио да свога друга Петра опљачка. Али како?

У почетку чинило му се да ће олако моћи учинити то, али је доцније назрео многе тешкоће. Тек у Шапцу решио се да Петра убије и опљачка га, да ствар изврши вешто да нико не види, а затим још вештије уклони све трагове по којима би могао бити пронађен.

Решен на то, он се у тој цели испред „Сокине“ механе и скинуо са Петрових кола и, тобож, отишао у Дебrc. У ствари, он није хтео да га у механи виде са Петром, јер је одмах испод механе испао опет на друм и у заседи чекао на Петра.

Но овде му се учинило незгодно да намеру изврши. Пре свега није био сигуран да ће добро погодити из пиштоља, а сем тога, може се у механи, која није далеко, чути пуцањ, па људи поћи да виде који је и зашто пуцао.

Он то није желео.

Као што смо видели, доиста је и сачекао Петра и — поново сео у његова кола. Оставио је, да намеру изврши на другом згоднијем месту.

У овај мах размишљао је о томе, како ће и где учинити то. Даље, ватао је рачун, колико новаца може имати Петар и вреди ли за то крвавити руке.

— Ако је имао 40 дуката а дао капаре за кола и коња 100 динара, онда мора имати најмање још 30 дуката, мислио је Марко.

То баш није тако мала сума...

Докле је Марко размишљао кад ће и како да угаси живот овоме другу свом, дотле је овај мислио да живи. Он је правио рачуне: шта ће и по коју цену у Београду куповати и по коју продавати, и колико ће му од чега асне остати. „Други пут, планирао је он, нећу ићи ни у Београд празан као сад, већ ћу понети што одовуд, па се и на томе може ћарити“. Па је већ назирао да ће доцније трамзити кола, па и коња, па и на томе зарадити нешто. „За годину, две, мислио је, могу стећи толико капитала да отворим дућан у Београду или Шапцу“, па онда узме сањати као да се већ обогатио. Оженио се као други срећни људи. Озидао кућу, па кућа пуна свега и свачега, а по кући трче дечица, црвена и пуначка као лубенчићи и то су, као, његова деца. Радња иде да не може бити боље. Сваки посао му напредан... Милина га нека обузела и он тако сањаше будан дуго времена.

Међутим месец зађе из врхова Цера. Још мало па се навуче мрак на целу васиону.

Коњ захрза а Петар се пробуди из сањарија. Нешто хладно као лед такну га на дно срца. Он дубоко уздахну.

— О Марко?

— Ој.

— Је си ли заспао?

— Не Бога ми, одговори Марко. Дремам само.

— Тако и ја.

После неколико тренутака Петар се прекрсти: „Боже молим ти се окрени на добро“.

Марко опази да се Петар крсти.

— Што се крстиш? рече му.

— Ништа, одговори Петар, а после кратког ћутања настави:

— Слутња ме нека обузима. Дај Боже да ми се какво зло не догоди!

— Мани човече, какво зло, примети Марко. Окани се слутње па мисли на добро...

Прођоше ћуприју на Вукодражи. Ушћанска механа била је затворена те нису ни свраћали њој.

Беху се прикучили месгу, које у плану Марковом беше означено као најзгодније. Марка обузе дрхтавица по цело

телу. Ударајући зуб о зуб, за мало не одаде своје узбуђење. После дрхтавице нестале а у место ове обузе га нека ватра. Да га је тада који могао погледати, видео би како му је на очи наишла крв. Беше се прометнуо у звера...

Кад дођоше за један и по километар до села Скеле, он рече Петру:

— Заустави коња, хоћу мало да сиђем.

Петар заустави.

Марко устаде, као да би хтео сићи с кола.

Петар је седео на предњем седишту. Обрхан неким злослутним мислима, он се је сав у њих занео и несвесно гледао преда се.

Окренут лицем Петру и као скидајући се са кола, Марко у тренутку извади пиштољ из појаса.

Севну ватра.

Пуцањ се разлеже. Одјекну дубрава...

Коњ се поплаши и кидиса напред, но Марко брзо довати дизгине и задржа га.

Петар само што рече: „Не...“ па се ућута. Затим настаде кркљање, па и оно одмах преста. Он беше мртав. Онако како је седео, само је пао назад...

Марко постоја неко време на томе месту. Онда измаче кола неколико корачаји напред, и оно место где са кола беше по друму истекла Петрова крв, посу дебелим слојем прашине.

Мачи се левом руком у џеп Петров и извади кесу с новцима па је узео.

Извади и пасош Петров.

— Ово треба узети, рече у себи. Могу га наћи па нека се не зна који је. И узео и пасош. (Наставиће се).

ПАРИСКА ПОЛИЦИЈА

за владе Луја XV

Од Ф. Мајстера

(СВРШЕТАК)

Просто одевен, у пратњи Леноара, упути се принц у шетњу; избегаваху живље крајеве вароши, и најзад доспеше на једно сасвим празно поље, где су хтели да подигну нов булевар. Судећи по свему, рекао бих, да су били сами самцати. После неколико корака паде шетачима у очи једна удаљена колибница, одакле се чула нека дрека. Затим угледаше једну постарију, у ритама одевену женгурину, како немилосрдно туче једног десетогодишњег дерана.

Принц приступи брзо, и заповеди маторој да остави дете.

„Ах, мој леши господине, рече жена, не знате ви какав је то окачењак! Кад га не би воштила сваког дана, ниједан човек не би остао миран од његових несташлука“.

Међутим, дечак, урличући и грцајући у сузама, докотрља се до причевих ногу, као да би га молио за заштиту.

„Монсијеру“, пану Леноар принцу, „надам се да сте сада уверени да сте опкладу изгубили“.

Принц га зачуђено погледа. „Шта значи то?“ упита га.

„Прегледајте своје шпагове, па ћете видети“.

Принц уради како му Леноар рече, и нађе да му је нестала једина ствар од вредности, коју је са собом имао, дувањара искићена дијамантима.

Преперажен толиком одвратном повареношћу тако млада дечка, рече да ће га одмах повести са собом, и подвргнути строгом надзору, да би га, ако је иоле могуће, спасао од пропасти.

„Учистите што желите, Монсејеру“, примети Леноар, али дечко мора најпре да одлежи још мало у затвору, из којег сам га јутрос нарочито извео, да Вашој Краљевској Светлости украде дувањару“.

Али, при свем том, није увек био успех на страни овог општроумног и духовног управника полиције, као што се види из примера који ћемо сада испричати.

Леноар је у млађим годинама живео у интимном пријатељству са шпанским племићем, грофом од Менкаде. Како се гроф поодавно одселио из Париза, и настанио на своја добра у близини Севиле, Леноар се веома изненади, кад једног дана доби писмо којим га гроф моли, да свим средствима која му на

расположењу стоје, потражи његовога сина, који је потајно напустио Шпанију са неком глумицом, и отпутовао у Француску.

„Имам разлога да сумњам“, тако пише гроф, да се залуђени младић дао завести, и девојци дао написани брачни уговор. С тога би било у реду да се пристојно награди, ако уехте да одустане од својих неоснованих права. Остављам теби, драги пријатељу, да ову ствар изравниш, а осим тога, молим те, да и мог сина снабдеш ерествима за повратак“.

Писмо се завршавало тачним описом обојих личности.

„Дакле треба да су негде у Француској“, рече Леноар у себи, прочитао писмо. „Мој стари пријатељ задао ми је доста тежак задатак. Да је Сенор са својом случајном навратио случајно у Париз, свакојако бих их пронашао за двадесет и четири часа“.

Међу чиновницима управничким био је и неки Питро, који је уживао највеће поверење са своје способности за решење најтежих тајни, и био од неоцењене користи тамо где је била потребна ванредна пажња и оштроумље. Овоме човеку повери Леноар најстрожији преглед гостионица и хотела за преноћиште. Два дана протекоше, и никаква трага не би; али трећег вечера дође Питро са гласом да му је труд крунисан успехом. „Пошто сам“, тако је рапортирао, „све зграде у којима сам рачунао да странци одседају, узалуд посматрао, дођох на мисао да вечерас отидем у позориште Св. Лорена, где се давао нови Лесатов комад. Госпођица је и сама била глумица, помислих у себи, па ће се, свакојако, интересовати да види овај нов комад. И доиста, затекох их обоје тамо, онакове као што су у писму описани. Неприметно их отпратим до стана „Хотел де Тулуз“, мизерне чатрље на коју нисам ни помишљао“.

Леноар се одмах упути са Питротом у хотел, и нареди хотелијеру да га одведе у собу у којој станује новодошли млади пар. На знак свога шефа Питро јако закуца; након дуга оклевања, врата се отворише. Леноар уђе сам у собу и нађе се најзад пред „красним“ паром. Никаква сумња није била могућа, опис се до ситница слагао. И шеф полиције ослови сина свога пријатеља, без устезања, породичним именом, и укратко му објасни узрок свом доласку.

Али се не мало изненади, када му младић, очигледно незадовољан непријатном посетом, рече да он није никакав гроф од Монкаде, већ трговац из Кадикса, по имену Жан Гутирец; да путује са својом женом из задовољства, и да ништа није учинио, што би, у најмању руку, могло оправдати мешање полиције.

„Ви заборављате“, рече Леноар, „да вас довољно сумњичи сам исказ лажног имена. Ја имам чврсте доказе, да ви нисте тај за кога се издајете; према томе је свако даље увијање узалудно“.

На ове озбиљно и одсечно изговорене речи промени се у лицу назови трговац; унезверено је посматрао час управника, час своју љубазницу, леу гаравицу, која стаде да плаче. Најзад признаде да је он, доиста, син грофа од Монкаде, али у исто време изјави да се неће враћати свом оцу, јер би морао да напусти Естеванилу.

„Али не треба да се бринете за Сенору“, одговори Леноар, „ја сам овлашћен од вашег оца, да јој издам пристојну награду, ако одустане да се назове вашом женом“.

Тек што је те речи изустео, кад ти се девојка која је до сада мирно слушала, подиже, и гласом пуним бола стаде уверавати да је њена једина жеља да гроф буде срећан; и да неће жалити никакве жртве за његову срећу.

„Ево, господине“, настави она, „ово је брачни уговор, који ја никад нисам захтевала; нећу да и даље будем препрека између њега и његова оца. Ја ћу се повући, и ништа не тражим до мирну савест, да сам своју дужност испунила“.

Залуд ју је преклињао млади гроф да одустане од своје одлуке; сви му труди остадоше безуспешни, Леноар, коме ова сцена би већ непријатна, објасни им своју намеру, да ће млади гроф одмах са собом повести, да ће Сенори сутра дан послати десет хиљада ливара, под условом, да са тим новцем што пре напусти Француску. Затим се уклони да не би залуђенима на растанку сметао. Пола часа доцније био је у своме хотелу са младим грофом од Монкаде, где је био већ спреман за њан стан.

Сутрадан Естеванила напусти Париз, богатија за десет хиљада ливара, него при доласку. Управник се побринуо за

пристојну спрему младога грофа, чија се гардероба налазила у доста рђаву стању; затим му даде путна трошка, срдечно се опрости са њим, и седе, по том, да напише писмо грофу од Монкаде. Написа му како је срећно извршио поруку и поднесе му рачун о учињеним издацима.

Тек после месец дана доби одговор, који је гласио: „Бог ми не даде деце, и отуда не разумедох, у почетку, твоје писмо. Мој лични, стари пријатељу, ти си био жртва варалица, који су наше пријатељство злоупотребили, и измислили план, и извели га како су само желели. Ко ли може бити тај племенити пар, не знам, али се, без сумње, сада налази на безбедну месту, и проводи на наш рачун. Шаљем ти упутницу на мог пријатеља, банкара, који ће ти исплати утрошени новац, морам ти признати да би овом препреденом лупежу све опростио, само да није тебе за своју жртву изабрао“.

Шта је Леноар мислио, кад је ово писмо добио, није познато; али се зна да се, од тог доба, сви путници из Шпаније, који не би имали тачне исправе, догод је Леноар био на челу полицији, нису имали ни најмање надати предусретљивој учтивости од париске полиције.

С немачког В. П. и М. С.

ДОПИСИ

Беч... децембра 1899 год.

I.

Полицијски бочки музеј.

(СВРШЕТАК)

У другој су одељку обични зидарски и други ређи алати за обијање и проваљивање, почев од најобичнијега длета и ћутука до најфиније енглеске тестерице за обијање касџа. Даље, парчад воска, смоле, сапуна и др. у којима се налазе лоповски отисци од брава и кључева, према којима се после удешавају кључеви и калаузи а врх тога и разна теста и смесе којима се излози и прозори мажу пре разбијања како не би било лупе.

У трећем су одељку вештачке лобање чувенијих убилаца као и лобање неколиких лица која су убијена тупим оруђем и ударом у главу. У опште, за све ређе случајеве тешких повреда, којима је нанесена смрт има и zgodних примера изложених заједно са дотичним оруђем којим је повреда нанесена.

Кад се овој одељку дода и она маса лепих фотографских снимака, онда гледалац може да види цео развој појединих догађаја.

Једно на пр. убиство моћи ће се гледаоцу представити овако:

У улици Н. а у кући под бројем Х. становао је У. Тога и тог дана нађен је у стану убијен. Зликовац га је убио ударом сикирице у потиљак.

Уз ту кратку причу, гледаоцу се показује прво фотографија куће, за тим соба у стању у каквој је нађена, што је наравно тачније од свакога полицијскога увиђаја, који се поред овакве фотографије могу и брижљивије описати. За овим долази калауз којим је убица отворио собу, оруђе којим је извршио убиство, вештачка лобања убијенога на којој се тачно познаје место ударца, лобања убице, његова фотографија са тачним антропометријским подацима, парчад од простирке на којима су крвне мрље итд. итд.

У четвртој су одељку примерци од свега онога, што је у даним приликама полазна тачка за једнога истражника, као што су: отисци од стопа, крвне мрље на дрвету, платну, простирци, зиду, разни саставци од исцепаних писама, забележака итд.

Отисци од стопа који су остали у блату нису само измерени, но су, или на вештачки начин *пренесени* на гипс, тако, да се ова копија потпуно слаже са оригиналом, или је оригинални осушени отисак од стопе извађен и утиснут на zgodну подлогу од гипса.

Наравно, да су ово примери, који упућују истражника да и то чини у случајевима где је то у опште могућно.

Саставци поцепаних писама показују вештину своје врсте и брижљиво су уређени и уметнути између двеју стаклених плоча, тако, да се и противна страна може видети.

Међу овима има и један чудан, чисто невероватан рукопис — једнога убице. Рукопис је био на зиду од куће — малтеру. Истрагом се пронашло то, и, како је требало и то да послужи као доказ за извесне околности, то је цело парче малтера од 30—40 квадратних сантиметара површине, тако брижљиво извађено са кућнега зида, да оно и сада показује неповређену целину — залепљену за једну мермерну плочу.

За посматрање разних крвних мрља стоји у музеју и леп микроскоп.

У *цетоме* су одељку разни отрови и средства како за тровање тако и за побацивање.

Уз овај одељак иду и разне слике отрованих лица.

Полицијски органи добијају у своме правцу нарочиту обуку како у погледу симптома тровања тако и за прву помоћ у сваком случајевима.

У *шестоме* су одељку модели разних бомби и подземних машина за рушење, које су у последње време употребљаване, почев од Орсинијеве па до најновије. Уз то иду и примерци имитираног динамита и осталих распрекавајућих смеса, како у мањој количини тако и у целим пакетима, који су спрењени за пренос.

Међу појединим примерцима од бомби има их и тако обичнога облика, али, можда, у толико страшнијега дејства, да би иоле необазрив и у томе правцу неук човек прошао поред ње као поред обичне какве направе.

Код овога одељка жежи се човеку кожа. Мисли му лете брже но обично и стварају му пред очима слике свију оних ужаса, којима је данашње друштво изложено, па, излазећи из овога одељка, и нехотице мора да размишља о данашњем веку лажнога хуманизма и културе у опште, веку, који је при крају своме пружио новим покољењима најотровнији плод свој, у виду ужаснога — *анархизма*....

А највећем пак песимисти за садање модерне државне установе, отвориле би се очи пред овим излогом и стидео би се своје рођене памети, ако је дотле ма и најмање оспоравао благородни и узвишени позив — полиције.

* * *

Да завршим.

Све ово доведе бледи је опис бечкога полицијскога музеја. Па ипак, сам собом, и без већега описа, он пружа гледаоцу — полицаисти поред свестране практичне обуке и тако широко поље за размишљање о разноврсности своје службе, о огромним тешкоћама и стрпљењу, са чим мора да се бори докле до каквога резултата дође — да, само те мисли, које би му и без воље морале доћи, после разгледања оваквога једног музеја, саме те мисли, велим, чиниле би собом читаву једну школу своје врсте, *прву школу сазнања своје службе и позива*, — школу, од које треба још дуго учења, стрпљења и муке докле се дође, како наш народ вели, и до *тринаесте школе*, колико таман треба једноме полицајцу!

До виђења.

Д. Стајевић,

писар Управе града Београда

ЗЛОЧИН И КАЗНА

РОМАН Ф. М. ДОСТОЈЕВСКОГА

с руског Јефта Угрчић

38

— Ја сам онда зато пао у несвест, што је било загушљиво и ударило на мрну боју, рече Раскољников.

— Још објашњава! Па није само боја: запаљење се читавог месеца спремао; Зосимов каже! А како је само онај жутоклунац сад утучен, не можеш просто ни да замислиш! „Не вредим, вели, ни за мали прст тога човека!“ То јест, за твој мали прст. Он је, брате, по кашито добра срца. Али лекција, данашња лекција, коју је добио у „Кристалној Палати“, право је савршенство! Та ти си га с почетка толико поплашио, да је хтео грчеве добити! Скоро си га довео дотле, да опет верује у ону своју одвратну бесмислицу и затим си му наједанпут — исплазио језик: „Ево то, тако рећи, што си заслужио!“ Дивота! Сад је згажен, уништен! Бога ми си мајстор. А тако њима и треба! Ех, што нисам тамо био! Сад те је с нестрпљењем очекивао. Порфирије жели такође да се с тобом упозна...

— А... дакле и тај... А зашто су ме дакле сматрали за суманутога?

— То јест, не за суманутога. Ја сам ти се, брате, канда, и сувише распричао... Њега је, видиш ли, онда поразило то, што тебе само тај једини предмет занима; сад је јасно зашто те занима; знајући све околности... и како те је то онда раздражило и заједно се с твојом болешћу сплело... Ја сам ти, брате, мало пијан, али, ђаво би га знао, он има неку своју идеју... Кажем ти: бацно се на душевне болести. А ти се због тога ништа не узнемируј...

Настаде кратко ћутање.

— Чуј, Разумихине, проговори Раскољников, — да ти право кажем: овога сам часа био код мртваца, умро је један чиновник... тамо сам дао сав свој новац... и осим тога, мало час ме је целивало једно створење, које, баш да сам и убио кога, ипак би... једном речи, тамо сам видео још и једно друго створење... са огњеним пером... а. уостлом, ја се само сплићем; веома сам слаб, придржи ме... а ту су одмах и степенице...

— Шта је теби? Шта ти је? питао је уплашено Разумихин.

— У глави ми се мало врти, али није ствар у томе него, што ми је тако тешко, тако тешко! Као жени каквој... управо тако! А где, шта је то? Погледај! Погледај само!

— Шта?

— Зар не видиш? Светлост у мојој соби, видиш ли? Кроз пукотину...

Стајали су већ пред последњим степеницама, поред гадричних врата, и, одиста, одоздо се могло видети, да је у собици Раскољниковљевој било светлости.

— Чудновато! Можда је Настасија, примети Разумихин.

— Никад она не долази мени у то доба, а и спава она већ одавно, али... мени је свеједно! С Богом!

— Шта ти пада на памет? Та ја ћу те пратити, ућићемо заједно!

— Знам, да ћемо ући заједно, али бих хтео овде да ти стиснем руку и овде да се с тобом опростим. Дакле, дај руку и с Богом ми остај!

— Ама, шта је теби, Рођо?

— Ништа; хајмо; бићеш сведоком...

Стадоше се пети уз степенице, а Разумихину севну мисао, да Зосимов, може бити, има право. „Ех! узбудио сам га својим брбљањем!“ промрља он за себе. Наједанпут, кад су дошли вратима, чуше у соби гласове.

— Та шта је то ту! узвикну Разумихин.

Раскољников први дохвати за кваку и отвори врата широм, отвори их и застаде на прагу као укупан.

Мати и сестра његова седеле су код њега на дивану и чекале већ сахат и по.

Зашто је баш најмање њих очекивао и најмање о њима мислио, не гледајући на чак и данас поновљено извешће, да су отпутовале, да иду, и да могу сваког тренутка приспети?

Цео овај сахат и по испитивале су оне, надмећући се, Настасију, која је и сад стајала пред њима и већ стигла, да им исприча све до најмањих ситница. Оне нису могле да се поврате од страха, кад су чуле, да је „данас побегао“, болестан и, како је било јасно из причања, сигурно у буниду! „Боже, шта је с њим!“ Обе су плакале, обе су издржале неисказане муке за овај сахат и по очекивања.

Радостан, одушевљен усклик поздрави Раскољникова, кад се појавио. Обе му притрчаше. Али је он стајао као мртав; неиздржљиво, изненадно разочарење погодило га је као громом. Чак му се и руке не подигосе да их загрли: нису могле. Мајка и сестра су га притискавале грлећи га, љубиле га, смејале се, плакале...

Он коракну, заљуља се и сруши се онесвесћен на под. Настаде забуна, зачуше се узвици страха, јецање...

Разумихин, који је стајао на прагу, улети у собу, узде болесника на своје снажне руке, и овај се у тренутку осети на дивану.

— Ништа, ништа! викао је он мајци и сестри, — то је само несвестица... то је ситница! тек што је доктор казао, да му је много боље, да је потпуно здрав! Воде! Али, ево већ долази себи, ето, дакле, већ се освестио!...

И дохвативши Дуњицу за руку тако, да јој умало не угану руку, он је саже да види, како се „ето већ и освестио.“

И мајка и сестра гледале су на Разумихина као на провиђење, тронуте и с благодарношћу; оне су већ од Настасије чуле, шта је био њиховоме Рођи, за све време болести, тај „окретни млади човек“, како га је, истога вечера, у интимном разговору с Дуњом, назвала сама Пулхерија Александровна Раскољникова.

ДЕО ТРЕЋИ

I.

Раскољников се придиже и седе на дивану.

Он слабо махну Разумихину, само да прекирати читав поток његових ватрених утеха, које беху без икакве међусобне везе упућене мајци и сестри; узде их обадве за руку и минут два загледао се час у једну, час у другу. Мати се уплашила од његовог погледа. У томе погледу огледало се силно осећање до страдања, али је у исто време било у њему нечега укоченог, шта више нечег безумног. Пулхерија се Александровна заплака,

Авдоћа Романовна је била бледа; рука јој дрхтала у братовљој руци.

— Идите кући... с њим, рече он испрекиданим гласом, показујући на Разумихина, — до сутра; сутра ћу све... Јесте ли одавно дошли?

— Вечерас, Рођо, одговори Пулхерија Александровна: — воз се ужасно закаснио. Али, Рођо, ја ни за шта на свету нећу сада отићи од тебе! Преноћићу овде поред тебе...

— Немојте ме мучити! рече он, срдито махнувши руком.

— Ја ћу остати код њега! узвикну Разумихин, — нећу га оставити ни за тренутак, а до ђавола тамо сви моји, нека чине што им воља! Тамо ми је стриц уместо домаћина.

— Како, како да вам захвалим! отпоче Пулхерија Александровна, поново стискајући руку Разумихину, али је Раскољников опет пресече:

— Ја не могу, не могу, понављаше раздражено, — не мучите ме! Доста је, идите... Не могу!...

— Хајдемо, мамице, макар да изиђемо из собе на тренутак, шанну преплашена Дуња, — ми га убијамо то је јасно.

— Па зар да га и не погледам, после три године! заплака се Пулхерија Александровна.

— Причекајте! задржа их понова он, — непрестано ме прекидате, те ми се мисли бркају... Јесте ли видели Лужина?

— Писмо, Рођо, али он већ зна о нашем доласку. Чули смо, Рођо, да је Петар Петровић био тако добар, па те данас посетно, додаде с неком плашњом Пулхерија Александровна.

— Јест... био је тако добар... Дуњо, ја сам тада Лужину казао, да ћу га бацити низ степенице и отерао сам га до ђавола...

— Рођо, шта кажеш? Ти ваљада... нећеш да кажеш, отпоче преплашено Пулхерија Александровна, али застаде, погледавши на Дуњу.

Авдоћа Романовна се нетренимице загледала у брата и чекала, шта ће даље бити.

Настасија је већ била обе известила о сукобу у колико је она то могла разумети и испричати и оне се већ беху намучиле у неизвесности и очекивању.

— Дуња, настави Раскољников напрежући се, — ја не желим тај брак, па зато ти треба још сутра, при првој речи, да откажеш Лужину, те да му ни трага не остане.

— Боже мој! — повика Пулхерија Александровна.

— Брате, помисли, шта ти говориш? отпоче ватрено Авдоћа Романовна, али се одмах уздржа. Ти можда ниси сада у стању, уморан си, кротко заврши она.

— У бунилу сам, мислиш? Не... Ти се удајеш за Лужина због мене. А ја жртве не примам. И зато до сутра напиши писмо... са отказом... Ујутру ћеш ми дати да прочитам, и свршена ствар!

— Ја то не могу да учиним! викну увређена девојка. — С каквим правом...

— Дуњице, и ти си узрујана, престани, па сутра... Зар не видиш... престравила се мати, притрчавши Дуњи. — Ах, боље да идемо!

— Бунца! повика напати Разумихин: зар би он иначе смео! Сутра ће му све те глупости изићи из главе... А данас га је одиста истерао. Тако је у ствари и било. Дабоме да се

онај расрдио... Беседио је овде, разметао се својим знањима, па подвину реп и изашао...

— Дакле то је истина? узвикну Пулхерија Александровна.

— До сутра, брате, рече са сажаљењем Дуња, — хајдмоте, мамице... С Богом, Рођо!

— Слушај, сестро, понови он за њима, сабравши последње напоре, — ја нисам у бунилу; тај је брак — неваљалост. Нека сам ја неваљао, али ти не треба... доста је једна... а ја ма да сам и неваљао, ипак такву сестру нећу сматрати за сестру. Или ја, или Лужин! Сад идите...

— Ама ти си сишао с ума! Деспоте! заурла Разумихин.

Али Раскољников већ није више одговарао, а можда није био ни у стању да одговара. Легао је на диван и окренуо се виду потпуно изнемогао.

Авдоћа Романовна радознано погледа Разумихина; црне очи јој севнуше: Разумихин чак уздрхта под тим погледом.

Пулхерија Александровна стајала је као поражена.

— Ја ни за што на свету не могу отићи одавде! шапутала је Разумихину, готово у очајању, — остаћу овде, где било... испратите Дуњу.

— И целу ћете ствар покварити! и Разумихин прошапута, као изван себе: — хајде да изиђемо бар на степенице. Настасија, присветли! Кунем вам се, настављао је полушапато, кад су били већ на степеницама, — да у мало није отио избио мене и доктора! Разумете ли ви то? Чак и доктора! И овај је, да га не би раздражио, попустио, и изишао, а ја остао доле да припазим, међутим се он овде обукао и умакао. И сад ће нам утећи, ако га будете држали, на још ноћу, и може што год да учини са собом...

— Ах, шта ви говорите!

(Наставиће се).

Т Р А Ж Е С Е

Ленку-Кату, жену Младена Јовановића, Циганина, тражи начелник среза власотиначког актом Бр. 12140. Пронађену треба стражарно спровести поменутом среском начелнику, или управи града Београда с позивом на бр. 2251.

Душана Јанковића, келнера, родом из Ћуприје, тражи начелство округа крагујевачког актом Бр. 1172. Пронађеног треба стражарно спровести поменутом начелству, или управи града Београда с позивом на акт Бр. 2037.

Милутина Ненадића, скитницу, родом из Братњева, среза моравичког, округа рудничког, тражи начелство округа рудничког актом Бр. 1216. Пронађеног треба стражарно спровести поменутом начелству, или управи града Београда с позивом на Бр. 2027.

П О Т Е Р А

Милован Кимчећ, земљоделац, родом из села Врмбаја, среза моравског, округа рудничког, решењем чачанског првостепеног суда од 12 пр. месца Бр. 916, стављен је под поротни суд и у притвор због крађе стоке Сими Павловићу, механџији из Ивањице. Не зна се, гди се Милован сада налази, па с тога поменути суд моли све полицијске власти, да га у својим домањима живо потраже и у случају проналаска њему стражарно спроведу. Милован има 40 година, стаса је омаленог, очију зелених, бркова малих, риђих, у опште је плав. Он се може спровести и управи града Београда с позивом на Бр. 2109.

Драгомир Адрљански, слуга, извршио је у Крагујевцу, две пресе и једну опасну крађу, па побегао. Он има 20 год., средњег је стаса, пун, црномањаст. Начелство округа крагујевачког, актом Бр. 919, моли све полицијске власти, да у својим домањима Драгомира живо потраже и у случају проналаска њему стражарно спроведу. Акт управе гр. Београда Бр. 2383.

ИЗЈАВЕ, ПОРУКЕ И ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА

Због нагомиланог материјала изостале су неколике ствари које смо мислили у овај број да унесемо.